

Souhrnná teritoriální informace:

Bhútán

Velvyslanectví ČR v Indii 4. 6. 2024 8:47

Bhútán, oficiálně Království Bhútánu, je vnitrozemská země ve východních Himalájích, která se nachází mezi Čínou a Indií. Bhútán je známý jako „Druk Yul“ nebo „Země hromového draka“. Bhútán je **konstituční monarchií** s buddhismem jako státním náboženstvím.

V Bhútánu žije odhadem 787 tisíc obyvatel. Největší skupinu **obyvatelstva** tvoří Ngalopové, Sharchopové a Lhotshampové. Ngalopové, také známí jako Drukpa, jsou největší etnickou skupinou bhútánského obyvatelstva a jsou dominantní kulturou v západní a centrální části země. Tato skupina je především buddhistická a hovoří dzongkha, který je úředním jazykem Bhútánu. Sharchopové, což doslova znamená "východní lidé", žijí především ve východní části země. Jejich jazyk tshangla je druhým nejrozšířenějším jazykem v zemi. Sharchopové jsou také převážně buddhisté. Lhotshampové jsou etnická nepálská komunita žijící v jižní části Bhútánu. Jsou to především hinduisté a hovoří nepálsky. Od 90. let 20. století byla tato skupina středem kontroverze a napětí, když byla část Lhotshampů nucena opustit zemi kvůli politice bhútánské vlády..

Bhútánská ekonomika je **jednou z nejmenších na světě** a je silně provázána s ekonomikou sousední Indie. Mezi hlavní odvětví ekonomiky Bhútánu patří zemědělství, lesnictví, turistika a hydroenergetika. Zemědělství zajišťuje hlavní obživu pro téměř polovinu bhútánské populace. Mezi hlavní vývozní produkty Bhútánu se řadí elektřina, dřevo, cement, ovoce, drahé kameny a koření. Mezi hlavní dovážené položky patří pohonné hmoty, obilí, stroje, vozidla, látky a rýže. Bhútánská ekonomika je v mnoha ohledech nesoběstačná a závislá ve velké míře na Indií, která Bhútánu poskytuje rozvojovou pomoc, investice do infrastrukturních projektů a půjčky.

Bhútán je konstituční monarchií. Vláda je jmenována **králem** a řídí ji její předseda vlády. Ústava z roku 2008 zřizuje dvoukomorový parlament s voleným Národním shromážděním a Národní radou.

Bhútán je známý svou **zdrženlivou zahraniční politikou** a má omezený počet diplomatických styků s ostatními zeměmi. Země má formální diplomatické vztahy s 54 státy, ale je aktivním členem řady regionálních a mezinárodních organizací. Bhútán je svoji polohou vysoce zranitelným státem vůči dopadům klimatických změn a čelí rostoucím hrozbám extrémních klimatických jevů, jako jsou přívalové povodně, eroze, extrémním lesním požárům a sesuvům půdy. Bhútán je svoji polohou vysoce zranitelným státem vůči dopadům **klimatických změn** a čelí rostoucím hrozbám extrémních klimatických jevů, jako jsou přívalové povodně, eroze, extrémním lesním požárům a sesuvům půdy.

Tato souhrnná teritoriální informace je zpracovávána pro zemi, která je tzv. **přiakreditovaná**. Informace je poskytována ve zkráceném rozsahu.

Základní údaje	
Hlavní město	Thimphú
Počet obyvatel	787 tisíc
Jazyk	Dzongkha
Náboženství	Budhismus (75 %), Hinduismus (22 %) a ostatní
Státní zřízení	Konstituční monarchie
Hlava státu	Král Jigme Khesar Namgyel Wangchuck
Hlava vlády	Tshering Tobgay
Název měny	Ngultrum (BTN)
Cestování	
Časový posun	+ 5 hod. (v létě + 4 hod.)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	PhDr. Eliška Žigová
Ekonomický úsek	Mgr. Adam Podhola, Mgr. Eva Kopecká, Mgr. Laura Vlachová
Konzulární úsek	Mgr. Nicole Machová
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	2023
Nominální HDP (mld. USD)	2,924
Hospodářský růst (%)	4,4
Inflace (%)	4,4
Nezaměstnanost (%)	14,2

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchod a investice

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 Přímé zahraniční investice
- 3.3 FTA a smlouvy
- 3.4 Rozvojová spolupráce
- 3.5 Perspektivní obory (MOP)

4 Kultura obchodního jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

[1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi](#)

[1.2 Zahraniční politika země](#)

[1.3 Obyvatelstvo](#)

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Oficiální název státu:

Bhútánské království (The Kingdom of Bhutan)

Král:

Jigme Khesar Namgyel Wangchuck (na trůnu od 14. 12. 2006)

Složení vlády:

Vláda jmenovaná králem a řízená jejím předsedou má celkem 9 ministrů včetně předsedy vlády. Aktuální složení vlády najdete na webové stránce Úřadu vlády Bhútánu ([zde](#)).

Politické tendence:

V roce 2008 Bhútán prošel zásadní **proměnou vnitropolitického uspořádání** a stal se konstituční monarchií. Současnou hlavou státu je král Jigme Khesar Namgyel Wangchuck. Výkonná moc je delegována na Radu ministrů, jež je vedena předsedou vlády. Legislativní pravomoci jsou svěřeny do rukou **dvoukomorového parlamentu**. Ten je tvořen horní komorou **Národní radou** (National Council) a **Národním shromážděním** (National Assembly), které tvoří dolní komoru. Ústava zároveň kodifikovala vládní instituce a právní rámec pro demokratický systém více stran.

V lednu 2024 se uskutečnily v Bhútánu volby do dolní komory Národního shromáždění bhútánského parlamentu, které vyhrála liberálně progresivní **Lidová demokratická strana** ex-premiéra Tsheringa Tobgaye. Hlavními **výzvami nové vlády** je stimulace místní ekonomiky, která od dob covidové pandemie značně zpomalila (1,7 % HDP v roce 2023), zastavení růstu nezaměstnanosti zejména mezi mladými lidmi (aktuálně dosahuje 29 %) a jejich **masivního odchodu** za lepšími ekonomickými příležitostmi do zahraničí. Významným zdrojem bhútánské ekonomiky je **turismus**, který se stále nevzpamatoval z pandemie. V této souvislosti ještě bývalá vláda přehodnotila politiku poplatku udržitelného rozvoje, který snížila na polovinu.

1.2 Zahraniční politika země

Indii patří dominantní postavení v zahraniční politice Bhútánu. Indie je pro Bhútán klíčový partner a mají tradičně dobré vztahy. V roce 2024 došlo prostřednictvím bilaterálních návštěv k jejich dalšímu posilování. Indie je největším obchodním partnerem Bhútánu a jeho nejdůležitějším rozvojovým partnerem. Bhútán, který působí jako nárazníkový stát mezi Indií a Čínou, má pro Indii obrovský strategický význam. Indie a Bhútán mají dlouhodobé partnerství v obraně, energetice, vzdělávání a nově také ve vesmírné spolupráci.

Bhútán zachovává v relaci s **Čínou** status quo. Obě země zůstávají bez diplomatických vztahů a také významných ekonomických interakcí. Bhútán se nepodílí na iniciativě Jeden pás, jedna stezka. V roce 2023 Bhútán a Čína pokračovaly v diskuzích týkajících se řešení územních problémů.

USA s Bhútánem nemají navázány oficiální diplomatické vztahy. Mezi oběma státy v roce 2022 neprobíhaly významnější výměny.

Vztahy mezi Bhútánem a **EU** jsou na dobré úrovni. Mezi EU a Bhútánem probíhají každoroční konzultace. V roce 2023 se uskutečnily již po jedenácté. EU a Bhútán přezkoumaly probíhající a budoucí rozvojovou spolupráci v souvislosti s bhútánským pětiletým plánem. Bhútán představil priority pro 13. pětiletý plán, který má zajistit hladký a úspěšný přechod z kategorie nejméně rozvinutých zemí (Least Developed Countries, LDC). Bhútán vystoupil z kategorie LDC v prosinci 2023.

1.3 Obyvatelstvo

Počet obyvatel a hustota zalidnění:

V Bhútánu žije k roku 2023 podle odhadů agencí OSN cca 787 tisíc obyvatel. Hustota osídlení činí 21 obyv./km². V roce 2021 průměrný roční přírůstek činil 0,99 %.

Demografické složení:

Největší skupinu obyvatelstva tvoří Ngalopové, Sharchopové a Lhotshampové. Ngalopové, také známí jako Drukpa, tvoří většinu obyvatelstva v Bhútánu a jsou dominantní kulturou v západní a centrální části země. Tato skupina je především buddhistická a hovoří dzongkha, který je úředním jazykem Bhútánu. Sharchopové, což doslova znamená "východní lidé", žijí především ve východní části země. Jejich jazyk, tshangla, je druhým nejrozšířenějším jazykem v zemi. Sharchopové jsou také převážně buddhisté. Lhotshampové jsou etnická nepálská komunita žijící v jižní části Bhútánu. Jsou to především hinduisté a hovoří nepálsky. Od 90. let 20. století byla tato skupina středem kontroverze a napětí, když byla část Lhotshampů nucena opustit zemi kvůli politikám bhútánské vlády.

Úřední jazyk:

Oficiálním jazykem je sino-tibetský jazyk Dzongkha, dalšími nejpoužívanějšími jazyky jsou Sharchop (Tshangla) a nepálsčina (Lhotshampa).

Vyznání:

Buddhismus (75 %), hinduismus (22,1 %) s další.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

[2.1 Základní údaje](#)

[2.2 Veřejné finance a státní rozpočet](#)

[2.3 Bankovní systém](#)

[2.4 Daňový systém](#)

2.1 Základní údaje

Bhútán je jednou z nejmenších ekonomik na světě. Bhútánská ekonomika je v mnoha ohledech **nesoběstačná** a je ve velké míře závislá na Indii. Za posledních pět let rostl bhútánský HDP **hlemýždím tempem**, v průměru o 1,7 %. Světová banka odhaduje, že bhútánská ekonomika letos poroste o 4 %, což je méně než 4,6 % zaznamenaných v letech 2022-23. Tento odhad je však stále vyšší než předchozí prognóza 3,1 % pro současný finanční rok. Růst ekonomiky byl podpořen **zlepšujícím se obchodem s Indií**, prodejem elektrické energie z hydroelektráren a oživením místního cestovního ruchu. Ekonomiku trápí **snížující se devizové rezervy**, rostoucí **nezaměstnanost**, nedostatek pracovních příležitostí a **záporná bilance běžného účtu**.

Z hlediska podílu na ekonomice měl nejvyšší podíl sektor služeb s 46,61 %, následovaný sekundárním sektorem s 34,20 % a primárním sektorem s 19,19 %. Ekonomika Bhútánu závisí na dvou primárních průmyslech, **hydroenergetice a cestovním ruchu**. **Turismus**, který je jedním z významných sektorů bhútánské ekonomiky, se v roce 2023 podle odhadu Ministerstva průmyslu, obchodu a zaměstnanosti měl dostat na třetinu předpandemické úrovně.

Bhútánská ekonomika je z významné části založena na **p rodeji elektřiny z vodních zdrojů**. V roce 2022 tvořil prodej elektřiny 14 % HDP a 26 % státních příjmů. Očekává se, že bhútánská ekonomika zaznamená růst kvůli lepšímu hydrologickému toku, který se po dvou letech poklesu vrátil k normálu. Král Bhútánu oznámil svůj záměr urychlit dostavbu projektů v hydroenergetice a inicioval vznik nových projektů s cílem financovat velkolepé plány v rámci **Speciálního administrativního regionu (SAR)**. SAR je vizionářský projekt bhútánské krále s cílem přivést nové investiční a ekonomické příležitosti do země a zastavit exodus mladých lidí za pracovními příležitostmi do zahraničí. SAR bude stát na pět **klíčových tématech** (zelená energie, wellness, zdravotnictví, spiritualita a nové technologie) a bude fungovat se samostatnými zákony a měnou.

Ukazatel	2021	2022	2023	2024	2025
Růst HDP (%)	4,42	5,2	4,4	4,8	5
HDP/obyv. (USD/PPP)	12795,32	14180	15290	16310	17360
Inflace (%)	7,35	5,64	4,4	5	4,8
Nezaměstnanost (%)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Export zboží (mld. USD)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Import zboží (mld. USD)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-0,168	-0,589	-0,731	-0,655	-0,646
Průmyslová produkce (% změna)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Populace (mil.)	0,78	0,79	0,8	0,8	0,81
Konkurenceschopnost	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	6/7	6/7	6/7	6/7	N/A

Zdroj: EIU, OECD, IMD

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Bhútán trápí **vyšší zadluženost**. Veřejný dluh Bhútánu vyrostl ze 132,1 % HDP v roce 2022 na 136,8 % HDP v roce 2023. Přes 91 % dluhu je zahraničním dluhem, přičemž 75 % zahraničního dluhu souvisí s hydroenergetickými projekty. **Inflace** se v roce 2023 postupně snižovala z 5,9 % v roce 2022 na 5,3 % v roce 2023. IMF očekává ve fiskálním roce 2023 – 2024 její další pokles. Podle bhútánské centrální banky Royal Monetary Authority dosáhly bhútánské **zahraniční rezervy** v září 2023 nejnižší hodnoty 467,05 milionu USD. Ekonomické problémy včetně nedostatku ekonomických příležitostí vede rekordní počet zejména mladých lidí k emigraci za lepšími ekonomickými příležitostmi do zahraničí.

Veřejné finance	2023
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-10,6
Veřejný dluh (% HDP)	118,1
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,983
Daně	2024
PO	30 %
FO	-
DPH	7 %

Vláda Bhútánu připravuje **státní rozpočet** na finanční rok 2023 – 2024, který je odhadován na 72 mld. Nu. V roce 2024 bude Bhútán schvalovat **13. pětiletý finanční plán** skončí v říjnu 2023, který bude pro Bhútán z hlediska přechodu z kategorie **nejméně rozvinutých zemí** klíčový. 13. pětiletý plán bude ambiciózní s ohledem na nárůst investic a zaměření na **hospodářské oživení**. Cílem nové vlády bude dostat Bhútán do deseti let mezi země s růstem HDP ve výši 10 % a 12 696 USD na obyvatele. Množství investic se odhaduje na dvojnásobek nejnižšího odhadu v rozpočtu 12. pětiletého plánu. Podle koncepčního dokumentu bude nová vláda klást důraz na hledání inovativních zdrojů financování z domácího, soukromého a zahraničního kapitálu, jako jsou mimo jiné partnerství veřejného a soukromého sektoru, přímé zahraniční investice a financování klimatu prostřednictvím klimatické neutrality.

2.3 Bankovní systém

Centrální banka Bhútánu, který je zároveň ústředním regulačním úřadem, se jmenuje **Royal Monetary Authority (RMA)**. Bhútán má de facto měnovou unii s Indií, což limituje roli centrální banky. Mezi hlavní činnosti centrální banky je vydávání bankovek, regulace monetární politiky a koordinace aktivit finančních institucí. Správu finanční pomoci venkovským oblastem převzala v roce 1988 Bhútánská rozvojová finanční společnost (Bhutan Development Finance Corporation, BDFC), kterou částečně financuje Asijská rozvojová banka (Asian Development Bank, ADB). Od 1. 8. 2010 centrální banka pověřila směnnými službami komerční banky.

Největší komerční bankou v Bhútánu je **Bank of Bhutan**, která byla částečně privatizována a částečně jí vlastní State Bank of India. Od roku 1982 je Bank of Bhutan hlavním poskytovatelem půjček pro centrální banku na vládní programy. Bank of Bhutan má po celém Bhútánu celkem 26 poboček. Bankomaty lze nalézt především v hlavním městě Thimpú, Paro a Phuntsholingu, které vesměs využívají pouze cizinci.

V Bhútánu pomalu vznikají také nebankovní finanční instituce jako součást ekonomického modernizačního procesu. Pojišťovací služby zajišťuje Royal Insurance Corporation of Bhutan.

2.4 Daňový systém

Do roku 1960 byly v Bhútánu vybírány pouze daně z půdy, ke kterým později přibýly daně z majetku, obchodního příjmu a spotřebními daněmi. Nejvýznamnější **daňové reformy** proběhly v roce 1989 a 1992. V roce 2016 byl schválen zákon o daních a poplatcích.

Každý podnikatelský subjekt nebo firma se musí zaregistrovat u některé z osmi poboček Regional Revenue & Customs Office (RRCO), která vydá obchodní licenci nebo povolení k podnikání. Současně s registrací vydává RRCO každému subjektu číslo daňového poplatníka (Taxpayer Number, TPN), které se udává jako reference při vyúčtování daní. Daně se platí k 31. 3. daného roku, formulář podávají podnikatelské subjekty na RRCO. Daňovou politiku spravuje Ministerstvo financí Bhútánu. Více informací najdete na stránkách ministerstva financí <http://www.mof.gov.bt/>.

V roce 2020 došlo k některým zásadním daňovým reformám. Schválen byl zákon o daních ze zboží a služeb (GST). GST zahrnuje stávajících 11 různých struktur daňové sazby do jediné standardní sazby 7 %. Očekává se, že úplná implementace GST bude generovat dodatečné výnosy ve výši 3 miliard Nu ročně. Schválena byla také novela zákona o dani z příjmů a novela zákona o dani z nemovitosti.

Dne 24. června 2022 bhútánský parlament přijal **novelu zákona o dani z turismu**, která zvýšila poplatek za udržitelný rozvoj (Sustainable Development Fee, SDF) z 65 USD na 200 USD. Bhútánská vláda si od vyššího poplatku slibuje vyšší příjmy do státního rozpočtu. Vybrané prostředky by měly financovat projekty v oblasti udržitelného rozvoje jako je obnova kulturního dědictví nebo ochrana životního prostředí.

3 Obchod a investice

Podkapitoly:

[3.1 Obchodní vztahy](#)

[3.2 Přímé zahraniční investice](#)

[3.3 FTA a smlouvy](#)

[3.4 Rozvojová spolupráce](#)

[3.5 Perspektivní obory \(MOP\)](#)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s ČR

Vzájemná obchodní výměna mezi ČR a Bhútánem je **minimální**, bilance i komoditní struktura velice kolísavá a je pouze nárazová. Mezi hlavní exportní položky ČR do Bhútánu patří zařízení k automatickému zpracování dat, prostředky k rozvodu elektrické energie a telekomunikační zařízení. Mezi hlavní dovozní položky ČR z Bhútánu patří železo, potravinové výrobky a zelenina.

	2019	2020	2021	2022	2023
Import z ČR (mld. CZK)	0,00	0,01	0,02	0,00	0,00
Export do ČR (mld. CZK)	N/A	0,00	0,00	0,00	0,00
Saldo s ČR (mld. CZK)	0,00	-0,01	-0,02	0,00	0,00

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek importu z ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
752	Zařízení k automat. zpracování dat, jednotky periferní	1,20	60,00
893	Předměty z hmot plastických j. n.	0,23	11,50
851	Obuv	0,15	7,50
764	Zařízení telekomunikační, příslušenství přístrojů pro záznam, reprodukci zvuku, obrazu	0,14	7,00
697	Potřeby pro domácnost z kovů obecných j. n.	0,05	2,50

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek exportu do ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
671	Železo surové, houbovité, zrcadlovina, feroslitiny ap.	2,82	5,65
098	Výrobky, přípravky jedlé j. n. (omáčky, kečup, ocet ap.)	0,35	0,70
269	Oděvy staré a ostatní textilie staré, hadry	0,07	0,15
773	Prostředky k rozvodu elektrické energie j. n.	0,07	0,14
553	Voňavky, přípravky kosmetické a toaletní (bez mýdel)	0,07	0,13

Zdroj: ČSÚ

Obchodní vztahy s EU

Saldo obchodní bilance mezi EU a Bhútánem bylo v roce 2023 **kladné**. Dovoz zboží z EU do Bhútánu byl v roce 2023 v hodnotě 17,23 milionů EUR. Vývoz zboží z Bhútánu do EU dosahoval 20,42 milionu EUR. Mezi hlavní položky dovozu patří průmyslové produkty a zemědělské produkty. Mezi hlavní vývozní artikly patří průmyslové produkty a zemědělské produkty.

	2019	2020	2021	2022	2023
Import z EU (mil. EUR)	31,26	82,98	16,17	26,00	17,23
Export do EU (mil. EUR)	10,05	5,72	6,88	23,09	20,42
Saldo s EU (mil. EUR)	-21,21	-77,26	-9,29	-2,91	3,19

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy se zeměmi mimo EU

Data pro zahraniční obchod Bhútánu se zeměmi mimo EU nejsou dostupná.

	2019	2020	2021	2022	2023
Import ze zemí mimo EU (mil. EUR)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Export do zemí mimo EU (mil. EUR)	-10,05	-5,72	N/A	N/A	N/A
Saldo se zeměmi mimo EU (mil. EUR)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

Zdroj: EIU, Eurostat

3.2 Přímé zahraniční investice

V posledních letech Bhútán reviduje svou politiku a zvyšuje své úsilí přilákat příliv **přímé zahraniční investice** (Foreign Direct Investment, FDI). Celkový příliv přímých zahraničních investic byl dost omezený a od roku 2010 činil v průměru méně než 20 milionů USD ročně. V roce 2016 se příliv FDI v Bhútánu stal záporným (-13 milionů USD), zatímco v roce 2017 se zotavil na 10 milionů USD, ale opět klesl na 5 milionů USD v roce 2018. To je výrazně méně než v jiných jihoasijských zemích.

Indie je největším investorem (především ve zpracovatelském průmyslu), následuje Singapur (15 %) a Thajsko (13 %), které investovaly především do sektoru služeb. Celkově 65 % přímých zahraničních investic pocházelo z Asie, 25 % z Evropy, 9 % z Ameriky a přibližně 1 % z oblasti Oceánie. Většina projektů FDI se nachází v hlavním městě Thimphu.

ČR neeviduje **žádné** FDI z Bhútánu.

3.3 FTA a smlouvy

EU ani ČR nemá s Bhútánem uzavřeny **žádné** smlouvy.

3.4 Rozvojová spolupráce

Největším poskytovatelem rozvojové pomoci je **Indie**. Dalším významným rozvojovým partnerem Bhútánu je Japonsko.

EU a Bhútán jednaly o podpoře v rámci **Víceletého orientačního programu na období 2021–2027** (Multi-Annual Indicative Programme, MIP) se zaměřením na tři prioritní oblasti – změna klimatu, zelený růst a soběstačný Bhútán a digitální transformace. EU znovu potvrdila svůj závazek finanční podpory 31 milionů EUR na období 2021–2024. Zbývající pomoc bude uvolněna po přezkumu v polovině období v roce 2024.

EU a Bhútán vyjádřily uspokojení nad ratifikací rámcové dohody mezi bhútánskou královskou vládou a Evropskou investiční bankou (EIB). Dohoda pomůže zajistit zvýhodněné financování rozvojových projektů v Bhútánu ze strany EIB.

Od roku 2003 se díky českým dárcům skrze **Dětský fond UNICEF** podařilo vybrat na rozvojové a vzdělávací projekty v Bhútánu přes 48 mil. Kč (2 mil. USD). ČR je aktuálně největším zahraničním dárcem UNICEF v Bhútánu. Většina projektů jde na podporu vzdělání mnichů v kláštorech, zřízení sanitačních zařízení a přístupu k pitné vodě. Z finanční pomoci z ČR bylo možné založit centra bezpečí ve třech regionech Bhútánu pro 25 tisíc dívek, vyškolit 251 učitelů ve 149 kláštorech, zřídit zdroj pitné vody v 8 kláštorech pro 390 dětských mnichů včetně bezpečných toalet.

V návaznosti na program bhútánské vlády **Skill Development Program**, do kterého se ve školním roce 2021/2022 úspěšně zapojili také odborníci z ČR, se bhútánská vláda rozhodla od školního roku 2022/2023 zařadit ČR také do programu De-suung Skilling Program.

Předsedkyně české pobočky **Friends of Bhutan Society Czech Republic** Lilia Khousnoutdinová realizuje v Bhútánu dlouhodobě ve spolupráci s místní organizací MyBhutan projekt pomoci při rekonstrukci kláštera Kila Gompa.

3.5 Perspektivní obory (MOP)

Bhútán **není** do MOP zahrnut.

4 Kultura obchodního jednání

Podkapitoly:

[4.1 Úvod](#)

[4.2 Oslovení](#)

[4.3 Obchodní schůzka](#)

[4.4 Komunikace](#)

[4.5 Doporučení](#)

[4.6 Státní svátky](#)

4.1 Úvod

Ačkoliv se obchodní etika stále více blíží standardům platným v Evropě, mohou se čeští podnikatelé setkat s řadou zvláštností, které vyplývají z **odlišných kulturně-sociálních podmínek** a obchodních zvyklostí.

4.2 Oslovení

Tituly jsou velmi důležité a je nejlepší **oslovit partnery přímo** pomocí jejich profesního titulu nebo pana, paní nebo slečny, následovaného příjmením. Pro zahájení komunikace je běžné potřesení rukou. Osobní komunikace je vždy efektivnější než metody dálkové komunikace.

4.3 Obchodní schůzka

Bhútán patří mezi nejméně rozvinuté země světa, mnoho rozvojových programů a projektů se rozbíhá velmi ztěžka zejména vzhledem k **uzavřenosti země** pro cizince a obtížím při navázání přímých obchodních kontaktů. Osobní schůzky jsou zejména v první fázi bilaterálních jednání prakticky vyloučené. Jednat lze bez problémů v angličtině, kterou podnikatelské kruhy ovládají. Při osobních jednáních lze očekávat serióznost. Bhútánci jsou obecně velmi nekonfliktní v souladu s filozofií „hrubého národního štěstí“. Stejně jako v jiných asijských zemích, je v Bhútánu při obchodních stycích důležitý cit pro hierarchii a úcta ke starším. Bhútánci považují odpověď „ne“ za nezdořilou a vždy se snaží odpovědět pozitivně či neodpovědět vůbec, aby si zachovali tvář. Často se proto používá podmiňovací čas a příslovce „možná, snad“. Jasně a sebevědomé konstatování názoru, které nenechává žádný prostor pro výklad nebo jiný názor druhého, nedělá v Bhútánu dobrý dojem.

4.4 Komunikace

Komunikaci lze uskutečnit bez problémů prostřednictvím telefonů či mailů.

4.5 Doporučení

Před uzavřením obchodu by české firmy měly **prověřit** registraci a bonitu svých obchodních partnerů.

4.6 Státní svátky

Přehled státních svátků v Bhútánu v roce 2024 najdete [zde](#).

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

[5.1 Vstup na trh](#)

[5.2 Formy a podmínky působení na trhu](#)

[5.3 Marketing a komunikace](#)

[5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)

[5.5 Trh veřejných zakázek](#)

[5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů](#)

[5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria](#)

[5.8 Zaměstnávání občanů z ČR](#)

[5.9 Veletrhy a akce](#)

5.1 Vstup na trh

5.1.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Obecně doporučujeme **vyhledat místního konzultanta** nebo partnera, který má blíže k místním obchodníkům a zná dobře zvyklosti a zákony. Obchodníci v Bhútánu si stejně jako v Indii či Nepálu zakládají na osobním kontaktu. Je doporučováno podniknout nejméně jednu cestu do oblasti a s budoucím možným partnerem se osobně potkat. Celý proces až do uzavření smlouvy může trvat déle, než na co jsou evropští obchodníci zvyklí. Partnerem českých firem mohou být státní i soukromé bhútánské firmy.

Podmínky pro zahájení podnikání, zřízení kanceláře apod. upravuje zákon o obchodních společnostech (Company Act, CA) z roku 2000. Více informací najdete [zde](#):

Vhodným zdrojem základních informací může být honorární konzul Bhútánu v ČR pan Jaroslav Hubáček.

Kontaktní údaje lze nalézt [zde](#):

5.1.2. Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu

Bhútán profituje z preferenčních podmínek bezcelního přístupu na trh EU v rámci programu **EBA (Everything But Arms)**, jež spadají pod Obecný systém preferencí (Generalised System of Preferences, GSP). Bhútán však dosud nebyl těchto výhod schopen využít kvůli nedostatku zboží pro vývoz nebo špatné kvalitě zboží, která neprojde požadavky EU, apod.

Bhútánská ekonomika je velice **uzavřená**, brání se vstupu konzumního zboží zahraniční proveniencí a také zboží, které může zhoršit kvalitu životního prostředí. Dovoz zboží do Bhútánu upravují Pravidla a postupy pro dovoz ze třetích zemí z roku 2002, které upravují dovoz ze všech zemí vyjma Indie. Více informací [zde](http://www.rma.org.bt/files/Import.pdf): <http://www.rma.org.bt/files/Import.pdf>

Pravidla ukládají povinnost **získání dovozní licence** na dovoz zboží, přičemž zcela zakazují dovoz pornografie, narkotik a psychotropních látek a výrazně omezují dovoz zbraní a munice, zemědělských produktů, léčiv, chemikálií a hnojiv, použitých strojů a plastových výrobků. Pro dovoz bezdrátových komunikačních technologií je nutné vedle licence získat také speciální povolení (special permit) od gesčního úřadu.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Bhútán má omezený reklamní a marketingový sektor kvůli své velikosti a **omezenému přístupu** k moderním technologiím. Lokální reklamní a PR agentury nejsou v Bhútánu běžné, ale některé firmy mohou využívat služeb zahraničních agentur. Úspěšné firmy v Bhútánu často využívají tradiční média jako je televize, rozhlas a tiskoviny, s rostoucím využitím sociálních médií jako jsou Facebook a Instagram. Billboardy a další reklamní plochy jsou také používány, ale s omezením kvůli striktním pravidlům na ochranu přírodního a kulturního dědictví země.

Co se týče strategií, které by se měly vyhnout, **příliš agresivní nebo nekulturní reklamní taktiky** jsou v Bhútánu nepřijatelné, stejně jako jakékoliv marketingové snahy, které by mohly narušit harmonii a klid, které jsou pro zemi tak charakteristické.

5.3 Marketing a komunikace

Pro propagaci a marketing lze použít inzerci v tisku a reklamní šoty v televizi či rozhlase. Velmi se rozmáhá prezentace prostřednictvím internetu.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Bhútán je členem Světové organizace duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organization, WIPO) a signatářem pěti mezinárodních úmluv:

- 1 WIPO Convention (1977)
- 1 Berne Convention (1948, Literary and Artistic Works)
- 1 Paris Convention (2004, Industrial Property)
- 1 Madrid Agreement a Madrid Protocol.

Ochrana duševního vlastnictví je v Bhútánu ošetřena v řadě zákonů, především v **zákoně o ochraně duševního vlastnictví** (z angl. Copyright Act), podle kterého ochrana duševního vlastnictví trvá po dobu života autora a dalších 50 let. Užité umění je chráněno po dobu 25 let od svého vzniku. Kolektivní a anonymní díla jsou chráněna 50 let od svého zveřejnění.

Tuto tematiku zpracovává také **Zákon o průmyslovém vlastnictví** z roku 2001 (z angl. Industrial Property Act), který rozlišuje patenty, obchodní značku, průmyslový design atd. Za tuto problematiku nese zodpovědnost Ministerstvo pro ekonomický rozvoj Bhútánu, které vydává potřebné registrace od roku 2009. Vláda si uvědomuje důležitost ochrany duševního vlastnictví a klade si za cíl zpracovat souhrnný zákon o ochraně duševního vlastnictví.

Ministerstvo školství vyhlásilo v březnu 2018 **Národní politiku duševního vlastnictví** (National Intellectual Property Policy, NIPP), jež má poskytovat práva duševního vlastnictví (Intellectual Property, IP) za účelem podpory kreativity a inovací pro sociální, kulturní a hospodářský rozvoj. Politika byla schválena během 151. zasedání kabinetu, které se konalo 13. února 2018. NIPP stanoví sedm strategických cílů směrem k vyváženějšímu, spravedlivějšímu a integrovanějšímu přístupu k používání systému IP. Mezi tyto cíle patří vytvoření vyvážených a rozvojově orientovaných zákonů a předpisů o IP, vytvoření účinného institucionálního rámce a zvýšení strategického využívání IP a větší využití systému IP pro ochranu tradičních znalostí, genetických zdrojů a tradičních kulturních vyjádření. Dále pak usnadnění přenosu technologií, zlepšení přístupu k výsledkům inovací a tvořivosti, strategická účast v mezinárodním systému IP a pobídky k podpoře inovací a kreativity. Tato politika také stanoví roli a odpovědnost vlády při plnění každé ze strategií.

5.5 Trh veřejných zakázek

Veřejné zakázky jsou zveřejňovány jednotlivými rezortními ministerstvy nebo jimi pověřenými státními podniky, nejčastěji na webových stránkách Ministerstva pro ekonomický rozvoj (viz <http://www.moea.gov.bt/>) a dále na webové stránce Construction development Board www.cdb.gov.bt. Vzhledem k tomu, že je Bhútán členem Jihoasijského sdružení pro regionální spolupráci (South Asian Association for Regional Cooperation, SAARC), jsou všechny veřejné zakázky dle odvětví inzerovány také na stránkách SAARC.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

V Bhútánu není momentálně platná legislativa, která by jasně určovala řešení **obchodních sporů** a v zemi zatím není zavedeno žádné obchodní mediační centrum, které by se staralo o řešení sporů. Arbitrážní postupy jsou upraveny specificky pro oblast stavebnictví (Construction Development Board for Bhutan, CDDB). Bhútán je nicméně členem profesní organizace zastupující zájmy odborníků na alternativní řešení sporů Chartered Institute of Arbitrators ve snaze přijmout metody řešení sporů. Spory se doporučuje řešit smířčí cestou.

Nejzávažnějšími **omezeními bhútánské ekonomiky** jsou malý vnitřní trh, neadekvátní infrastruktura, vysoké náklady spojené s dopravou zboží, obtížný přístup k finančním zdrojům (úvěrům), nekonzistentní ekonomická a obchodní politika, nedostatek profesionálně vyškolené pracovní síly a manažerské schopnosti bhútánských partnerů a nízká produktivita práce. Bez odstranění těchto překážek nebude možné zvýšit kapacitu zárodečného soukromého sektoru v Bhútánu.

Bhútán však také nabízí **kompetitivní výhody** v podobě politické stability, obстойné znalosti angličtiny, propojení s indickým trhem, nízká cena energie. Největším problémem je napojení bhútánské ekonomiky na Indii a silnou konkurenční přítomnost indických firem, jejichž přítomnost vláda silně podporuje na úkor dalších zahraničních partnerů (především Číny).

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Víza, celní předpisy

Pro vstup do Bhútánu musí mít občan ČR **vízum**. O turistické vízum lze požádat prostřednictvím systému pro elektronická víza nebo prostřednictvím bhútánských cestovních kanceláří, hotelů a průvodců.

Turistický ruch je v zemi velice **omezen**. Do Bhútánu je možné cestovat buď na pozvání vlády anebo jako turista. Turisté musí cestovat pouze ve skupinách po předem připravených a zaplacených trasách s oficiálním turistickým průvodcem. Veškeré formality musí být vyřízeny před příjezdem do země přes cestovní kancelář, respektive přes bhútánského tour operátora nebo některého z jejich mezinárodních partnerů.

Bhútánský parlament schválil **n ovelu zákona o poplatcích za turismus** a zvýšil pro turisty povinný poplatek za udržitelný rozvoj (tzv. SDF) z 65 USD na 100 USD za každý den pobytu v Bhútánu.

Očkování

Turistům směřujícím do Bhútánu se doporučuje **vakcinace** proti břišnímu tyfu, žloutence typu A i B a tetanu, případně proti japonské encefalitidě či malárii. Turisté, kteří přijdou do styku se zvířaty, by neměli opomenout očkování proti vzteklině.

Bezpečnost a bezpečnostní doporučení

Před každou cestou do Bhútánu je doporučováno informovat se **aktuálním vývoji situace**, pokud jde o přírodní jevy a také případná bezpečnostní rizika. Vezměte v úvahu, že Česká republika zde nemá velvyslanectví. Pro Bhútán je akreditován zastupitelský úřad České republiky v Dillí. Několik částí Bhútánu se nachází na vysoce aktivních tektonických zónách.

Veřejná doprava, a pohyb v rámci země

Mezi Paró a několika dalšími městy existuje **letecké spojení**. Před nástupem cesty se vždy informujte o aktuálním vývoji počasí nad oblastí, do které směřujete. Železniční síť v Bhútánu neexistuje. Silniční síť je velmi nerozvinutá a její kvalita je slabá.

Pojištění a zdravotní péče

Před každou cestou do Bhútánu je **nutné uzavřít** cestovní pojištění.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

5.8.1. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Pokud není česká firma na bhútánském trhu fyzicky zastoupena prostřednictvím kanceláře či společného podniku, je existence **místního zástupce** nezbytnou podmínkou působení na trhu. Zaměstnávání místních sil je pro provoz reprezentace nezbytností a není nijak zvlášť zákonem upraveno.

Bhútán nicméně preferuje **zaměstnávání bhútánských občanů** a zaměstnávání cizinců povoluje jen v odůvodněném případě, že místní pracovní síla nemá dostatečnou kvalifikaci. Náklady na vyškolení místních pracovníků si může firma odečíst z daňového základu.

V roce 2018 ministerstvo práce a lidských zdrojů rozhodlo, že nebude cizincům vydávat nová ani obnovovat stávající **pracovní povolení** v pěti kategoriích: tesaři v nábytkových jednotkách, architekti, elektroinženýři, stavbyvedoucí a manažeři či zaměstnanci. To má usnadnit pracovní příležitosti a rozvoj dovedností bhútánských pracovníků a snížit závislost na zahraničních pracovnících. V seznamu povolání, která nemohou vykonávat zahraniční pracovníci, je zatím 28 kategorií.

5.8.2. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

ČR nemá s Bhútánem uzavřenou žádnou bilaterální dohodu o vzájemném poskytování zdravotních služeb. Proto je nutno mít dostatek hotovosti a mít sjednané cestovní pojištění.

5.9 Veletrhy a akce

Významné akce lze najít [zde](#).

6 Kontakty

Podkapitoly:

[6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)

[6.2 Praktická telefonní čísla \(záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.\)](#)

[6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty](#)

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Pro Bhútán je akreditované Velvyslanectví ČR v Dillí v Indii.

1) Velvyslanectví ČR v Indii

Adresa: 50-M, Niti Marg, Chanakyapuri, New Delhi – 11002

Tel.: +91-11-24155200

E-mail: newdelhi@mzv.gov.cz

Web: <https://www.mzv.cz/nd>

Facebook: <https://www.facebook.com/czech.embassy.newdelhi>

E-mail obchodního oddělení: newdelhi.commerce@mzv.gov.cz

E-mail konzulárního oddělení: newdelhi.consular@mzv.gov.cz

Pracovní doba: pondělí – pátek 8:00 – 16:30

2) Honorární konzulát ČR v Thimphú

Jméno honorárního konzula: pan Tenzing Yonten (komunikace pouze v angličtině)

Konzulární působnost: Bhútánské království

Adresa: Room A24, Academic Block A, Royal Thimphu College, Ngabiphu, Thimphu, Bhutan, 11001

Časový posun oproti ČR: + 4:00 (letní čas)

Telefon: +975-02-351801

E-mail: thimphu.honorary@mzv.gov.cz

Pracovní doba: Po – Pá: 9:00 – 17:00

3) Delegace Evropské unie v Indii s působností pro Bhútán

Adresa: Rd Number 5, Shanti Niketan, New Delhi India

Tel.: +91 11 66781919 Fax: +91 11 66781955

E-mail: delegation-india@eeas.europa.eu

Webové stránky: https://eeas.europa.eu/delegations/india_en

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

První lékařská pomoc: (02) 22596, 22497, 112

Policie: (02) 22470, 113

Hasiči: (02) 22555, 110

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Rada pro turistiky, Oficiální turistické informace - <https://www.tourism.gov.bt>

Národní letecká společnost Druk Air - <https://www.drukair.com.bt/>

Webová stránka OSN o Bhútánu - www.undp.org.bt

Portál vlády - www.bhutan.gov.bt

Construction Development Board - www.cdb.gov.bt

Ministerstvo zahraničních věcí - www.mfa.gov.bt